

АЛЕКСЕЈ НИКИФОРОВИЋ ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКИ СЛИКАР

Подаци којима располажемо о сликару Алексеју Никифоровићу врло су оскудни. Не знамо ни годину, ни место његовог рођења, његове учитеље, као ни сликарски развој који га је 1802. године довео до сликања иконостаса у цркви у селу Иђошу. На картушу иконостаса Иђошке цркве Алексеј Никифоровић се потписао употребивши придев „великобечкеречки молер“. Запис у целини гласи: „Темпло храма стих архистратигов совершисја са златарством и молетајем чрез мене долу писанаго при непобједимом Франције Втором императорје римском и при привисокопревасходителним Гс: Стефање от Стратимирович Архиепископје карловачком и при преосвештењајшем гдин Стефање От Аббакумович; Епкопимје Темишварском и рефендаторије в краљеве мађарској канцеларије и племенитој тороналској вармеђи Љета 1802. мјца; јуниј; 17. Мјесто Хиђоше

Алексеј Никифорович, молер
великобечкеречкиј "

У свом каталогу поводом изложбе „Великобечкеречки сликарски атељеи“ Вукица Поповић сматра да придев „великобечкеречки“ Никифоровић употребљава као украс, као што су се поједини иконописци служили придевом „карловачки“ (молер). Због тога нам сам натпис не дозвољава да тврдимо да је Алексеј Никифоровић и великобечкеречки грађанин као што се потписао на картушу иконостаса иђошке цркве.

Претпоставка да је Никифоровић употребио придев „великобечкеречки молер“ као неку врсту пословне рекламе, могла се сматрати оправданом, док нисмо располагали никаквим податком који би указивао на Никифоровићево дуже бављење у Великом Бечкереку (данас — Зрењанин). Међутим, у прилог претпоставци да је Алексеј Никифоровић стварно био великобечкеречки житељ сада говори још и новопронађени податак у књизи умрлих за 1806—1811. годину, стр. 55 бр. 806. У тој књизи је

1. Иђош, код Зрењанина, црква св. архистратига Михаила и Гаврила, Христос Сведржитељ, престопа икона, рад Алексеја Никифоровића, 1802. године
1. Iđoš, près de Zrenjanin, église des sts. archanges Michel et Gabriel Christ Pantocrator icone principale, travail de Aleksej Nikiforovič, de l'an 1802

забележено да је Алексеј Никифоровић, иконописац, умро месеца новембра, дана 22, 1808. године. На основу овог другог податка, који потврђује да је Алексеј Никифоровић живео у Великом Бечкереку, претпостав-

2. Иђош, код Зрењанина, црква св. архистратига Михаила и Гаврила, Богородица с де тетом, престопа икона, рад Алексеја Никифоровића, 1802. године
2. Idoš, près de Zrenjanin, église des sts. archanges Michel et Gabriel, la Sainte Vierge avec l'enfant, icône principale, travail de Aleksej Nikiforovič, de l'an 1802

љамо да је он заиста био великобечкеречки грађанин као што је то и нагласио својим потписом на картушу иконостаса иђошке цркве.

О сликару Алексеју Никифоровићу можемо судити једино на основу икона са иђошког иконостаса. Иконе су распоређене овим редом:

— Горе је Распеће са ликовима дванаест пророка; испод Распећа је Васкрсење. — У другом реду је Крунисање Богородице са по шест апостола, симетрично распоређених лево и десно. — У трећем реду су: Јован Претеча, два симбола и агнец на пре-

3. Иђош, код Зрењанина, црква св. архистратига Михаила и Гаврила, Тајна вечера, рад Алексеја Никифоровића, 1802. године
3. Idoš, près de Zrenjanin, église des sts. archanges Michel et Gabriel, la Cène, travail de Aleksej Nikiforovič, de l'an 1802

4. Иђош, код Зрењанина, црква св. архистратига Михаила и Гаврила, Ваведене, рад Алексеја Никифоровића, 1802. године
4. Idoš, près de Zrenjanin, église des sts. archanges Michail et Gabriel, Présentation de la Vierge, travail de Aleksej Nikiforovič, de l'an 1802

столу, Св. Димитрије (јужне двери), Ваведење (изнад јужних двери), Христос Сведржитељ, Крунисање Христа (парапет), Благовести (гарске двери), Богородица са Христом — Бегство у Египат (парапет), Св. Георгије (северне двери), Рођење Богородице (изнад северних двери), Архангел Михајло — картуш са потписима (парапет).

Иконостас је рађен у барокном стилу. Својом барокном узнемиреношћу пластика треће зоне иконостаса нарочито долази до изражаја. На основу икона са овога иконостаса Алексеј Никифоровић нам се приказује као сликар без нарочите цртачке обдарености. Оно што пада у очи је неразвијеност простора, као и скоро потпуно занемаривање пејсажа. Светло је неутрално распоређено у композицијама, а саме ком позиције су доста неразвијене. Фигуре су му статичне и беживотне, покрет е заустављен. Нарочито долази до изражаја издуженост фигура, поремећена је пропорција између мале главе и огромног тела. Поједине композиције су веома сличне са композицијама Георгија Поповића у Новом Кнежевцу, али су у погледу перспективе модерније схваћене, јер не подражавају перспективу из руских библија (паралелне линије које се не секу у очној тачки).

Ипак, у обради лица и драперије Никифоровића показује веће сликарско осећање. Најуспелија је фигура Архангела Гаврила из Благовести. Ту се он ослобађа своје уобичајене стоичности. Архангел Гаврило показује извесну лежерност у ставу. И при сликању драперија Никифоровић, је показао више слободе, набори на химатиону прате спонтано покрет. Та спонтаност при сликању драперија је много мање дошла до изражаја на пресетоним иконама Богородице и Христа.

Иако код Никифоровића наилазимо на извесне слабости у обради композиције, као и на занемаривање пејсажа, ипак на икони Св. Великомученика Георгија са северних двери долази до изражаја сам пејзаж, чију лепоту као да мало ремети стаична фигура свеца.

Иконостас из села Иђоша даје нам податак о сликарском раду Алексеја Никифоровића. Нажалост, то је једини до сада

5. Иђош, код Зрењанина, црква св. архистратига Михаила и Гаврила, арх. Гаврило из Благовести, детаљ са царских двери, рад Алексеја Никифоровића, 1802. године
5. Iđoš, près de Zrenjanin, église des sts. archanges Michel et Gabriel, arch. Gabriel de l'Annonciation, détail de la porte impériale, travail de Aleksej Nikiforovič, de l'an 1802

познати његов сликарски рад. Даљим истраживањем банатског подручја можда ће се једнога дана пронаћи још који његов рад. У прилог томе иде изванредан број неидентификованих иконостаса, којих има још доста на терену Баната.

Братислава Костић

ALEKSEJ NIKIFOROVIĆ PEINTRE DE VELIKI BEČKEREK

Les données sur le peintre Aleksej Nikiforović sont malheureusement très maigres. L'iconostase conservée dans l'église des saints archanges Mihailo et Gavriilo, dans le village de Idoš, près de Zrenjanin, donnent, c'est regrettable, la seule indication sur son oeuvre peinturale.

Aleksej Nikiforović, par sa création appartient à l'époque baroque de la peinture serbe. Bien qu'il ne fasse pas partie du cercle des grands peintres, maîtres en l'art, il occupe quand même une place importante dans l'histoire de l'art au Vojvodina, à la fin du XVIIIème siècle.

Bratislava Kostić

